

Κέντρο Πολιτισμού Ίδρυμα Σταύρος Νιάρχος (ΚΠΙΣΝ)
Μελέτη επιδράσεων: Συνοπτική έκθεση
Φεβρουάριος 2016

Ιστορικό

Σκοπός της μελέτης αυτής είναι η αξιολόγηση των επιδράσεων από την κατασκευή και τη λειτουργία του Κέντρου Πολιτισμού Ίδρυμα Σταύρος Νιάρχος (ΚΠΙΣΝ), το οποίο θα ανοίξει τις πύλες του στο κοινό την άνοιξη του 2017.

Σχεδιασμένο από τον παγκοσμίου φήμης αρχιτέκτονα Renzo Piano, το ΚΠΙΣΝ θα στεγάσει την Εθνική Λυρική Σκηνή (ΕΛΣ), την Εθνική Βιβλιοθήκη της Ελλάδος (ΕΒΕ) και το Πάρκο Σταύρος Νιάρχος (ΠΣΝ) αποτελώντας μια παρακαταθήκη της ελληνικής πολιτιστικής κληρονομιάς για το μέλλον. Η δωρεά των €596 εκατομμυρίων από το Ίδρυμα Σταύρος Νιάρχος (ΙΣΝ) για την κατασκευή και τον εξοπλισμό του ΚΠΙΣΝ είναι η μεγαλύτερη δωρεά στην πρόσφατη ελληνική ιστορία και μία από τις μεγαλύτερες μεμονωμένες δωρές παγκοσμίως στους τομείς της Τέχνης, του Πολιτισμού και της Παιδείας. Όταν ολοκληρωθεί, η κυριότητα και η ευθύνη για τη διαχείριση και λειτουργία του ΚΠΙΣΝ θα μεταβιβαστούν πλήρως στο Ελληνικό Δημόσιο.

Η μελέτη ανατέθηκε από το ΙΣΝ στην εταιρεία The Boston Consulting Group (BCG) και βασίστηκε στην εκτενή εμπειρία και τεχνογνωσία της BCG από αντίστοιχα έργα, καθώς και σε πλήθος πληροφοριών από ποικίλες πηγές (συνεντεύξεις, δεδομένα από οργανισμούς, γνώμες ειδικών). Η μελέτη επικαιροποιεί προγενέστερη μελέτη επιδράσεων που είχε εκπονηθεί από τη BCG, το 2010, με πρωτοβουλία και ανάθεση του ΙΣΝ.

Γενικό συμπέρασμα της μελέτης επιδράσεων

Η μελέτη συμπεραίνει ότι το ΚΠΙΣΝ θα έχει σημαντικό και μακροχρόνιο θετικό αντίκτυπο τόσο στη χώρα όσο και διεθνώς. Το ΚΠΙΣΝ αναμένεται να αποτελέσει πολιτιστικό προορισμό για την Ελλάδα, προσφέροντας πολλαπλά οφέλη στη χώρα και τους κατοίκους της. Το ΚΠΙΣΝ θα είναι ένα πρότυπο περιβαλλοντικής βιωσιμότητας, τόσο για τα ελληνικά όσο και για τα διεθνή δεδομένα, σε σύγκριση με κτίρια αντίστοιχης κλίμακας και πολυπλοκότητας. Εξίσου σημαντική είναι και η ενίσχυση της δοκιμαζόμενης ελληνικής οικονομίας που έχει ήδη σημειωθεί την περίοδο κατασκευής του ΚΠΙΣΝ και θα συνεχιστεί κατά την περίοδο λειτουργίας του. Η θετική αυτή επίδραση συμπεριλαμβάνει τη δημιουργία θέσεων εργασίας, την επιπρόσθετη οικονομική δραστηριότητα και τη δημιουργία φορολογικών εσόδων, λαμβάνοντας υπόψη τα άμεσα αλλά και έμμεσα οφέλη από την κατασκευή και λειτουργία του ΚΠΙΣΝ.

Κύρια πορίσματα

Οφέλη για την εικόνα της Ελλάδας και τους κατοίκους της

Το ΚΠΙΣΝ αναμένεται να αποτελέσει προορισμό σύγχρονης αρχιτεκτονικής και βιωσιμότητας για την Αθήνα, αναδεικνύοντας παράλληλα την πολιτιστική και εκπαιδευτική ελληνική κληρονομιά.

Σύμφωνα με τη μελέτη, το ΚΠΙΣΝ αναμένεται να αυξήσει τον αριθμό και τις κατηγορίες των τουριστών που επισκέπτονται την Αθήνα και να επεκτείνει την τουριστική περιοχή της Αθήνας πέραν του ιστορικού της κέντρου, αυξάνοντας ταυτόχρονα την προβολή και άλλων σημαντικών πολιτιστικών προορισμών στην περιοχή της Λεωφόρου Συγγρού. Σύμφωνα με τον κ. Ανδρέα Ανδρεάδη, πρόεδρο του Συνδέσμου Ελληνικών Τουριστικών Επιχειρήσεων (ΣΕΤΕ): «Το ΚΠΙΣΝ θα αποτελέσει αναμφίβολα ένα σημείο αναφοράς για τη σύγχρονη Αθήνα, συνεισφέροντας στην αναγέννηση του πολιτισμού της». Επιπλέον, δεδομένης της θέσης του, το ΚΠΙΣΝ θα ενισχύσει τη δημιουργία ενός μητροπολιτικού πόλου στο παράκτιο μέτωπο της Αθήνας, ενθαρρύνοντας την ανάπτυξη αντίστοιχων έργων και την ανάπλαση ολόκληρης της περιοχής.

Η έντονη προβολή του ΚΠΙΣΝ σε παγκόσμιο επίπεδο ενισχύει την εικόνα της Ελλάδας διεθνώς. Ήδη από την ημέρα ανακοίνωσης της δωρεάς έχουν γίνει πολυάριθμες αναφορές στο ΚΠΙΣΝ από τα διεθνή ΜΜΕ.

Το ΚΠΙΣΝ αναμένεται να είναι πλήρως προσβάσιμο σε όλους. Η Εθνική Λυρική Σκηνή και η Εθνική Βιβλιοθήκη της Ελλάδος στις νέες εγκαταστάσεις τους, καθώς και το Πάρκο Σταύρος Νιάρχος, θα παρέχουν πλήθος εκδηλώσεων με ελεύθερη πρόσβαση, όπως:

- Πάρκο Σταύρος Νιάρχος: Θερινές προβολές ταινιών, αθλητικές δραστηριότητες, καλλιτεχνικές εκθέσεις
- ΕΛΣ: Ομιλίες, παιδικά εργαστήρια, «Συναυλία τσέπης» στο Πάρκο
- ΕΒΕ: Στήριξη επιχειρηματικότητας, λέσχες ανάγνωσης βιβλίων, μαθήματα υπολογιστών

Επίσης, το ΚΠΙΣΝ θα είναι εξοπλισμένο με υποδομές τελευταίας τεχνολογίας για τη διευκόλυνση της πρόσβασης ατόμων με αναπηρία. Για πρώτη φορά, η ΕΛΣ και η ΕΒΕ θα είναι πλήρως προσβάσιμες σε άτομα με αναπηρία, παρέχοντας εξοπλισμό όπως ατομικές οθόνες με υπότιτλους στην ΕΛΣ και ψηφιοποιημένα κείμενα στην ΕΒΕ. Τέλος, το ΚΠΙΣΝ σκοπεύει να προσφέρει ειδικές δραστηριότητες για ΑμεΑ, όπως έχει ήδη γίνει στο Κέντρο Επισκεπτών και στις εκδηλώσεις του Ιουνίου 2015 «Η Νύχτα Μέρα στο Πάρκο Σταύρος Νιάρχος»:

- Ξεναγήσεις για άτομα με προβλήματα όρασης
- Καλαθοσφαίριση με αμαξίδιο για παιδιά
- Φυσιοθεραπευτική υποστήριξη για τους συμμετέχοντες στον αγώνα δρόμου «SNFCC Run 2015 - Τρέχοντας προς το Μέλλον»
- Εργαστήρια αρχιτεκτονικής και εγκαταστάσεις χορού για άτομα με προβλήματα όρασης

Το παράδειγμα αυτό μπορεί επίσης να ενθαρρύνει και άλλα πολιτιστικά και εκπαιδευτικά ιδρύματα στην Ελλάδα να ενισχύσουν τα προγράμματά τους για τη συμμετοχή ατόμων με αναπηρία.

Η μελέτη συμπεραίνει, περαιτέρω, ότι το ΚΠΙΣΝ θα υπηρετήσει την εκπαιδευτική και πολιτιστική κληρονομιά της Ελλάδας. Η μετεγκατάσταση της Εθνικής Βιβλιοθήκης της Ελλάδος (ΕΒΕ) στο νέο κτίριο 23.000 τ.μ., θα επιτρέψει την ασφαλή φύλαξη των θησαυρών της και θα τους καταστήσει προσβάσιμους για χρήση από το ευρύτερο κοινό. Επιπλέον, χάρη στις καινούριες εγκαταστάσεις και λειτουργίες της, η ΕΒΕ θα είναι σε θέση να προσφέρει πολλές επιπλέον από τις συνήθεις παροχές μιας βιβλιοθήκης και να γίνει ένας εκπαιδευτικός και κοινωνικός πόλος έλξης για την τοπική και ευρύτερη κοινωνία. Οι νέες αυτές λειτουργίες συμπεριλαμβάνουν:

- 4.000 τ.μ. δημόσια εθνική δανειστική βιβλιοθήκη

- Εμπλουτισμένο πρόγραμμα εκδηλώσεων για τον Ελληνικό πολιτισμό
- Πρωτοβουλίες προσέγγισης νέου κοινού και συνεργασία με τις δημοτικές και δημόσιες βιβλιοθήκες
- Κοινωνικά κέντρα, μουσικά στούντιο και κέντρα ανάγνωσης και δημιουργικότητας για παιδιά

Ομοίως, το ΚΠΙΣΝ θα προσφέρει στην Εθνική Λυρική Σκηνή (ΕΛΣ) μια νέα σταθερή βάση, ικανή να στεγάσει με ακόμη καλύτερες προδιαγραφές, παγκοσμίου επιπέδου παραστάσεις, επιτρέποντας στην ΕΛΣ να αναβαθμίσει το καλλιτεχνικό της ρεπερτόριο και να απευθυνθεί σε ευρύτερο κοινό. Παράλληλα, στην Εναλλακτική Σκηνή των νέων εγκαταστάσεων, εξοπλισμένη με τεχνολογία αιχμής, μπορούν να διοργανωθούν εκδηλώσεις για την προσέλκυση νέων θεατών και τη μύησή τους στην εκπαιδευτική αξία της λυρικής τέχνης, ενθαρρύνοντας έτσι νέους καλλιτέχνες. Ενδεικτικές εκδηλώσεις συμπεριλαμβάνουν:

- Συναυλίες για νέους και εφήβους
- Συνεργασίες με τοπικές σχολές χορού
- Φιλοξενία ομάδων όπερας ή θεάτρου που δεν έχουν πρόσβαση σε άλλες εγκαταστάσεις
- Καλοκαιρινές παραγωγές που θα μπορούν να φιλοξενηθούν και στο Πάρκο Σταύρος Νιάρχος

Οι εκτεταμένες αθλητικές εγκαταστάσεις του Πάρκου Σταύρος Νιάρχος (π.χ. στίβος, όργανα γυμναστικής) θα παρέχουν στην τοπική και ευρύτερη κοινωνία ποικίλες ευκαιρίες για άσκηση και αναψυχή καθ' όλη τη διάρκεια του χρόνου.

Ο θετικός εκπαιδευτικός και πολιτιστικός αντίκτυπος του ΚΠΙΣΝ είναι ήδη εμφανής ακόμη και πριν τη λειτουργία του. Το εργοτάξιο του ΚΠΙΣΝ αποτέλεσε ένα «ανοικτό πανεπιστήμιο», αναβαθμίζοντας τις δεξιότητες 6.000 διαφορετικών εργαζομένων και των μηχανικών και αρχιτεκτόνων που εργάστηκαν ή επισκέφθηκαν το χώρο, με νέες μεθόδους επίβλεψης και κατασκευής, μερικές εκ των οποίων χρησιμοποιήθηκαν για πρώτη φορά παγκοσμίως. Περισσότεροι από 58.000 επισκέπτες επισκέφθηκαν μέχρι σήμερα το Κέντρο Επισκεπτών, και περίπου 40.000 παρευρέθηκαν στις εκδηλώσεις του Ιουνίου 2015 «Η Νύχτα Μέρα στο Πάρκο Σταύρος Νιάρχος». Τέλος, το «Ταξίδι προς το ΚΠΙΣΝ» μετέφερε το μήνυμα του ΚΠΙΣΝ σε 20.000 ανθρώπους σε όλη την Ελλάδα τα τελευταία τρία χρόνια, περιλαμβάνοντας σειρά δωρεάν εκδηλώσεων, όπως εργαστήρια ανάγνωσης βιβλίων, αγώνες ρητορικής και παραστάσεις όπερας.

Διεθνές πρότυπο περιβαλλοντικής βιωσιμότητας

Το ΚΠΙΣΝ είναι το πρώτο δημόσιο κτίριο στην Ελλάδα και ένα από τα λίγα κτίρια αντίστοιχης κλίμακας και πολυπλοκότητας παγκοσμίως, το οποίο αναμένεται να λάβει την πιστοποίηση LEED Platinum. Σύμφωνα με τη μελέτη, το 95% των απορριμμάτων της κατασκευής έχει ανακυκλωθεί. Επίσης, οι πρωτοβουλίες για την ενεργειακή αποδοτικότητα στις εγκαταστάσεις των κτιρίων και τους χώρους του ΚΠΙΣΝ θα οδηγήσουν στον περιορισμό των ετήσιων εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα κατά 2,750 τόνους και, παράλληλα, στη μείωση των λειτουργικών δαπανών κατά €600.000 ετησίως. Οι πρωτοβουλίες αυτές περιλαμβάνουν ένα ενεργειακό στέγαστρο 10.000 τ.μ., καθώς και τελευταίας τεχνολογίας θερμομόνωση.

Επιπροσθέτως, οι βέλτιστες πρακτικές στη χρήση του νερού εξασφαλίζουν τη χρήση αποκλειστικά μη πόσιμου νερού για την άρδευση των 210.000 τ.μ. του Πάρκου Σταύρος

Νιάρχος. Ήδη, το Πάρκο έχει ενισχύσει την τοπική βιοποικιλότητα και το οικοσύστημα με πολλαπλούς τρόπους. Για παράδειγμα:

- 1.450 δέντρα και 280.000 θάμνοι μεσογειακών ειδών διαμορφώνουν ένα βιώσιμο οικοσύστημα
- Τα φυτεμένα δώματα καλύπτουν 17.000 τ.μ. της έκτασης του Πάρκου

Αποτέλεσμα των πρωτοβουλιών αυτών είναι η επιστροφή πλήθους πτηνών και εντόμων στην περιοχή της Καλλιθέας για πρώτη φορά έπειτα από αρκετά χρόνια.

Τέλος, η μελέτη υπογραμμίζει τη συμβολή του ΚΠΙΣΝ στην αναβάθμιση της ποιότητας ζωής της τοπικής κοινωνίας μέσω των σημαντικών αντιπλημμυρικών έργων και της ανάπτυξης του Πάρκου Σταύρος Νιάρχος που διπλασιάζει την επιφάνεια πρασίνου ανά άτομο στην ευρύτερη περιοχή.

Σημαντική ενίσχυση της δοκιμαζόμενης ελληνικής οικονομίας

Η μελέτη αναδεικνύει την άμεση και μακροχρόνια συνεισφορά του ΚΠΙΣΝ στην ελληνική οικονομία. Το 75% των €596 εκατομμυρίων της συνολικής δωρεάς από το Ίδρυμα Σταύρος Νιάρχος έχει δαπανηθεί στην Ελλάδα. Επιπλέον, η άμεση αλλά και ευρύτερη συνεισφορά στην οικονομία κατά την περίοδο της κατασκευής δημιούργησε περισσότερες από 13.000 θέσεις εργασίας, προσέθεσε €1,1 δις στο Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν της χώρας (0,2% του ΑΕΠ ετησίως) και συνεισέφερε €57 εκ. σε φορολογικά έσοδα. Με την ολοκλήρωση του έργου και την έναρξη της λειτουργίας του, το ΚΠΙΣΝ αναμένεται να προσφέρει €140 εκ. ετησίως στο ΑΕΠ, να δημιουργήσει 2.300 θέσεις πλήρους απασχόλησης και να συνεισφέρει €19 εκ. σε ετήσια φορολογικά έσοδα. Τα μεγέθη αυτά βασίζονται στην οικονομική δραστηριότητα από τη λειτουργία του ΚΠΙΣΝ, στην επιπλέον δαπάνη των επισκεπτών του ΚΠΙΣΝ, καθώς και στα πολλαπλασιαστικά οφέλη των ανωτέρω στην ευρύτερη οικονομία.

Η μελέτη υπογραμμίζει πως τα €19 εκ. ετήσιων φορολογικών εσόδων από τη λειτουργία του ΚΠΙΣΝ θα υπερκαλύψουν τις ανάγκες της κρατικής χρηματοδότησης, η οποία συμπεριλαμβάνει τις επιπρόσθετες ανάγκες χρηματοδότησης της Εθνικής Λυρικής Σκηνής και της Εθνικής Βιβλιοθήκης για τη λειτουργία τους στο ΚΠΙΣΝ.

Η μελέτη επίσης αναδεικνύει την επιτυχημένη συνεργασία δημοσίου-ιδιωτικού τομέα, όπως επιτεύχθηκε μεταξύ του Ιδρύματος Σταύρος Νιάρχος και του Ελληνικού Δημοσίου, για την κατασκευή του ΚΠΙΣΝ, προς όφελος του ευρύτερου κοινωνικού συνόλου. Αποτέλεσμα της επιτυχούς συνεργασίας του ΙΣΝ και του Δημοσίου ήταν επίσης και το ενισχυμένο νομικό πλαίσιο που καλύπτει την κατασκευή και λειτουργία του ΚΠΙΣΝ. Επιπροσθέτως, ιδιαίτερη έμφαση έχει δοθεί στη διαφάνεια και την αποτελεσματική συνεργασία των δυο πλευρών, η οποία ενισχύεται μέσω των τακτικών συνεδριάσεων της Ειδικής Συμβουλευτικής Επιτροπής του Ελληνικού Δημοσίου. Με τον τρόπο αυτό, το ΚΠΙΣΝ μπορεί να αποτελέσει πρότυπο αντίστοιχων συνεργασιών, ιδίως για την ανάπτυξη παρόμοιων κοινωφελών έργων:

«Πέραν της ενίσχυσης που παρέχει το ΚΠΙΣΝ στην Ελλάδα εν καιρώ κρίσης, η ανάπτυξη και η ολοκλήρωση του Κέντρου Πολιτισμού Ίδρυμα Σταύρος Νιάρχος αποτελεί ένα νέο πρότυπο συνεργασίας ανάμεσα στο δημόσιο και τον ιδιωτικό τομέα», δήλωσε ο κ. Βασίλης Αντωνιάδης, Διευθύνων Σύμβουλος και επικεφαλής της BCG στην Αθήνα. «Η στενή συνεργασία και η διαφάνεια ανάμεσα στο Ίδρυμα Σταύρος Νιάρχος και το ελληνικό κράτος διασφάλισαν μια αποτελεσματική διαδικασία η οποία θα έχει ευρύτερες και μακροχρόνιες θετικές επιδράσεις».

Προϋποθέσεις για επιτυχή λειτουργία

Καθώς το Κράτος θα είναι ο αποκλειστικός ιδιοκτήτης και υπεύθυνος για τη λειτουργία του ΚΠΙΣΝ, η πλήρης αξιοποίηση των θετικών επιδράσεων που περιγράφονται ανωτέρω εξαρτάται από τη συνέχιση της κρατικής στήριξης σε ποικίλα μέτωπα:

- **Ανθρώπινο δυναμικό ΚΠΙΣΝ:** Επαρκές προσωπικό και κατάλληλες διαδικασίες διαχείρισης ανθρώπινου δυναμικού (π.χ. διαδικασίες πρόσληψης, εκπαιδευτικά σεμινάρια)
- **Προϋπολογισμός:** Επαρκής χρηματοδότηση της ΕΒΕ, της ΕΛΣ και της ΚΠΙΣΝ ΑΕ προκειμένου να εξασφαλιστεί η λειτουργία τους σύμφωνα με τα επιχειρησιακά τους σχέδια
- **Προσέλκυση κοινού:** Εμπλουτισμένο πρόγραμμα εκδηλώσεων για το κοινό, συνοδευόμενο από συντονισμένες ενέργειες δημοσίων σχέσεων, προσέγγισης του κοινού, μάρκετινγκ και ανάπτυξης, και ενίσχυση των μέσων πρόσβασης
- **Συνεργασίες:** Συνέχιση συνεργασιών προς όλες τις κατευθύνσεις: Μεταξύ των φορέων του ΚΠΙΣΝ, με όποιον μπορεί να συμβάλει στην υποστήριξη του ΚΠΙΣΝ, αλλά και με την κοινωνία γενικότερα
- **ΔΣ (μόνο για την ΚΠΙΣΝ ΑΕ):** Διοικητικό Συμβούλιο που πρεσβεύει τις αξίες του ΚΠΙΣΝ και προωθεί τον πολιτιστικό και εκπαιδευτικό του χαρακτήρα
- **Νομικό πλαίσιο (μόνο για την ΕΒΕ):** Προσαρμογή του νομικού πλαισίου ώστε να επιτρέπεται ο δανεισμός βιβλίων και οι επιπρόσθετες υπηρεσίες στην ΕΒΕ, σύμφωνα με το επιχειρησιακό της σχέδιο